

Uroczystości pogrzebowe żołnierzy Wojska Polskiego w Mościskach

14 listopada 2025 r. w Mościskach odbyły się uroczystości pogrzebowe żołnierzy Wojska Polskiego poległych we wrześniu 1939 r. w obronie Lwowa. Po 86 latach szczątki obrońców naszej Ojczyzny wydobyte podczas prac poszukiwawczych, spoczęły w polskiej kwaterze wojennej na miejscowym cmentarzu rzymskokatolickim. W ceremonii pogrzebowej zorganizowanej przez Instytut Pamięci Narodowej udział wzięli zastępcy prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski oraz dr hab. Krzysztof Szwagrzyk.

Uroczystość rozpoczęła się odprawioną w wojskowym ceremoniale Mszą świętą w kościele pw. Narodzenia św. Jana Chrzciciela w Mościskach. Liturgię sprawował arcybiskup Mieczysław Mokrzycki – metropolita lwowski Kościoła rzymskokatolickiego, przewodniczący Konferencji Episkopatu Rzymskokatolickiego Ukrainy oraz Komisji Doktryny Wiary.

Ceremonia na cmentarzu rzymskokatolickim rozpoczęła się od wspólnego odśpiewania Hymnu RP. Następnie minister Jan Józef Kasprzyk odczytał list od Prezydenta RP Karola Nawrockiego skierowany do uczestników uroczystości.

W ceremonii udział wzięli m.in.: Marek Radziwon – Konsul Generalny RP we Lwowie, Henryk Ilcyszyn – prezes Towarzystwa Kultury Polskiej Ziemi Lwowskiej, ks. Władysław Derunow – proboszcz Rzymskokatolickiej Parafii pw. Narodzenia św. Jana Chrzciciela w Mościskach, Paweł Kowal – przewodniczący Rady ds. Współpracy z Ukrainą,

Dariusz Łapa – Starosta Przeworski oraz Wojciech Bakun – prezydent Przemyśla.

Trumny ze szczątkami żołnierzy ekshumowanych w sierpniu br. we Lwowie-Zboiskach zostały złożone do grobów w polskiej kwaterze wojennej, a uczestnicy uroczystości zostawili wieńce. W Mościskach już dwukrotnie odbywały się pochówki polskich żołnierzy poległych w 1939 roku. W 2015 roku pochowano tam 111 żołnierzy, w 2016 roku – 27.

Żołnierze Wojska Polskiego toczyli walki z Wehrmachem na północnych przedpolach Lwowa w dniach 16 i 17 września 1939 r. Uczestniczyły w nich m.in. 10. Brygada Kawalerii Stanisława Maczka – wówczas pułkownika dyplomowanego. W Zboiskach mogą być także pochowani żołnierze z innych jednostek Wojska Polskiego, w tym z idących z odsieczą oddziałów, którymi dowodził gen. Kazimierz Sosnkowski.

Prace poszukiwawczo-ekshumacyjne

W dniach 4-30 sierpnia 2025 r. zespół Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN, przy wsparciu biegłego z zakresu medycyny sądowej z Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu przeprowadził prace poszukiwawczo-ekshumacyjne we Lwowie-Zboiskach. Celem działań było odnalezienie szczątków żołnierzy Wojska Polskiego, poległych we wrześniu 1939 r. w obronie Lwowa. Prace stanowiły kontynuację badań poszukiwawczych zrealizowanych przez Biuro Poszukiwań i Identyfikacji IPN jesienią 2019 r. na nieczynnym cmentarzu we Lwowie-Zboiskach. Wówczas, mimo jednoznacznego ustalenia lokalizacji miejsca pochówku i spełnienia wszelkich wymogów formalnych, zgody na ekshumację nie udzielono. Dopiero w wyniku prowadzonego w ostatnich miesiącach dialogu pomiędzy ministerstwami kultury Polski i Ukrainy oraz prac grupy roboczej ds. dialogu historycznego, po pięciu latach starań zgoda ostatecznie została udzielona. O tym fakcie Ministerstwo Kultury i Polityki Informacyjnej Ukrainy poinformowało stronę polską 11 czerwca 2025 r.

W trakcie prac ekshumacyjnych ujawniono dwa zbiorowe groby, w których znajdowały się szczątki 31. osób oraz

wiele szczątków luźnych należących najprawdopodobniej do kolejnych kilkudziesięciu ofiar. Tak duża liczba szczątków luźnych wynika z faktu częściowego zniszczenia mogiły przez pochówki wtórne, jak i okoliczności śmierci żołnierzy poległych na polu walki po ciężkim ostrzale artyleryjskim, który mógł spowodować rozległe obrażenia ciał. Ostateczna liczba ofiar, których szczątki ekshumowano zostanie ustalona w wyniku dalszych badań antropologicznych i genetycznych.

Przy szczątkach znaleziono liczne elementy oprzyrządowania i umundurowania wojskowego (m.in. guziki wojskowe, pasy, maski przeciwgazowe), a także przedmioty osobiste (medaliki, różańce, polskie monety). Szczególnie cennym znaleziskiem jest 11 nieśmiertelników z danymi pozwalającymi na ustalenie tożsamości żołnierzy. Umożliwi to podjęcie badań genealogicznych i pobranie materiału porównawczego do badań genetycznych od krewnych poległych żołnierzy.

W pracach uczestniczył ukraiński partner Instytutu Pamięci Narodowej – towarzystwo „Ukraińska Pamięć” oraz przedstawiciele Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP – w charakterze obserwatorów. Badania przeprowadzono przy wsparciu Konsulatu Generalnego RP we Lwowie, we współpracy z administracją lwowską i Ministerstwem Kultury i Polityki Informacyjnej Ukrainy. Prace ekshumacyjne odbywały się przy wsparciu Konsulatu Generalnego RP we Lwowie, we współpracy z administracją lwowską i Ministerstwem Kultury i Polityki Informacyjnej Ukrainy.

Cmentarz rzymskokatolicki w Mościskach

Na cmentarzu rzymskokatolickim w Mościskach już we wrześniu 1939 r. dokonywano pierwszych pochówków żołnierzy Wojska Polskiego poległych w walkach na przedpolach Lwowa, m.in. ppłk. Mariana Skrzyneckiego, ostatniego dowódcy 7. Pułku Ułanów Lubelskich.

Obiekt ten został wytypowany jako miejsce utworzenia zbiorczej polskiej kwatery wojennej. 4 listopada 2015 r.

odbył się pierwszy pogrzeb 111 żołnierzy polskich poległych w 1939 i ekshumowanych z okolic Lwowa. 25 listopada 2016 pochowano w Mościskach kolejnych 27 polskich żołnierzy.

Docelowo przewidziano tę kwaterę na pochówek nawet 500 poległych – około połowy strat polskich w walkach o Lwów we wrześniu 1939.

